

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم دامی کشور

مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان قزوین

-
- عنوان پروژه: بررسی وضعیت گاوداری های صنعتی شیری استان قزوین
 - شماره مصوب پروژه:
 - نام و نام خانوادگی مجری مسئول (اختصاص به پروژه ها و طرح های ملی و مشترک دارد):
 - نام و نام خانوادگی مجری/مجریان: مهدی افتخاری
 - نام و نام خانوادگی ناظران:
 - نام و نام خانوادگی مشاور(ان): سید محمد میربابائی، محمدحسین هادی تواتری
 - نام و نام خانوادگی همکاران: مسعود مستشاری محمص، سید منصور حاج سیدجوادی، علیرضا آقاشاهی
 - محل اجرا: استان قزوین
 - تاریخ شروع: بهمن ماه سال ۱۳۹۵
 - مدت اجرا: ۲ سال و ۶ ماه
 - ناشر:
 - شمارگان (تیراژ):
 - تاریخ انتشار:
 - این اثر در مورخ ۹۸/۱۱/۶ با شماره ۵۶۹۳۵ در مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی به ثبت رسیده است.
- حق چاپ محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی ها و نمودارها با ذکر مأخذ بلامانع است.

چکیده

پروژه حاضر با هدف بررسی وضعیت گاو‌داری‌های صنعتی شیری استان قزوین، آگاهی از وضع موجود جنبه‌های مختلف مدیریت در گاو‌داری‌های شیری استان قزوین و همچنین دسترسی بخش اجرا به آخرین آمار در مورد وضعیت گاو‌داری‌های استان قزوین جهت برنامه ریزهای آتی انجام شد. این پروژه به روش توصیفی و از طریق مراجعه مستقیم و تکمیل پرسشنامه در سطح ۳۵ واحد گاو‌داری صنعتی شیری در استان انجام شد و بررسی جنبه‌های مختلف پرورش اعم از تولید، تولیدمثل، تغذیه، ساختمان و تأسیسات، بهداشت، بیماری، حذف و ... را در بر داشت. گاو‌داری‌ها بر اساس ظرفیت به ۵ دسته ظرفیتی شامل ۱- گاو‌داری‌های با ظرفیت کمتر از ۱۰۰ رأس، ۲- گاو‌داری‌های با ظرفیت ۲۰۰-۱۰۰ رأس، ۳- گاو‌داری‌های با ظرفیت ۵۰۰-۲۰۰ رأس، ۴- گاو‌داری‌های با ظرفیت ۱۰۰۰-۵۰۰ رأس و ۵- گاو‌داری‌های با ظرفیت بیش از ۱۰۰۰ رأس تقسیم شدند. نتایج این پژوهش نشان داد ۵۱ درصد از واحدهای مورد مطالعه کمتر از ۱۸ سال ساخت بودند و بیش از ۵۰ درصد واحدها کمتر از ۲۰۰ رأس ظرفیت داشتند. در ۸۲/۷۶ درصد واحدها همراه با شغل گاو‌داری، بخشی از اقلام مصرفی از طریق کشاورزی تأمین می‌گردید. حدود ۶۰ درصد مالکان تحصیلات متوسطه و پائین‌تر داشتند در حالی که حدود ۸۰ درصد مدیران فنی واحدهای مورد مطالعه تحصیلات دانشگاهی داشتند. تحصیلات ۸۷/۸۸ درصد مالکان، ۴۴/۸۳ درصد مدیران فنی و ۴۵/۷۱ درصد مامورین تلقیح مصنوعی در واحدهای مورد مطالعه غیر مرتبط با شغل گاو‌داری بود. سن بیش از ۶۴ درصد مالکان در واحدهای مورد مطالعه بیش از ۵۰ سال بود و ۹۶ درصد مامورین تلقیح در دامنه سنی بین ۳۰ تا ۵۰ سال بودند. بررسی نتایج نشان داد که ۷۵ درصد متخصصین تغذیه و ۴۱/۳۸ درصد مامورین تلقیح مصنوعی بین ۱۰ تا ۲۰ سال سابقه فعالیت در این رشته را داشتند. نتایج نشان داد که به طور میانگین گاوهای تازه‌زا در گاو‌داری‌های مورد مطالعه در استان قزوین حدود ۱۷ روز در جایگاه دام تازه‌زا نگهداری می‌شوند. میانگین تولید در گاو‌داری‌های مورد بررسی $۳۷/۸۷ \pm ۲/۰۵$ کیلوگرم بود و به جز درصد پروتئین که در آن تیمار ۴ نسبت به سایر تیمارها درصد پروتئین کمتری داشت، سایر ترکیبات شیر تحت تأثیر قرار نگرفت. به طور میانگین اولین تلقیح پس از زایش در $۵۷/۰۳ \pm ۱۳/۷۵$ روز پس از زایش انجام می‌شد و از این نظر بین گروه‌های تیماری تفاوت معنی‌داری وجود نداشت. میانگین روزهای باز در گله‌های مورد بررسی $۱۴/۵۷ \pm ۱۴۴/۵۵$ روز بود و از این نظر بین گروه‌های مختلف تیماری تفاوت معنی‌داری وجود نداشت. در بین دسته‌های مختلف ظرفیتی از نظر درصد آبستنی در تلقیح اول در گاو تفاوت معنی‌داری وجود داشت. به طوری که با افزایش ظرفیت گاو‌داری از میزان آن کاسته شد. از نظر باروری تلیسه بین گروه‌های مختلف تیماری تفاوت معنی‌داری وجود داشت. به طوری که بیشترین درصد باروری مربوط به تیمار ۱ و ۲ و کمترین درصد باروری در تیمارهای ۳، ۴ و ۵ بود. میانگین روزهای خشکی در گله‌های مورد بررسی $۷۵/۹۱ \pm ۰/۳۱$ روز بود و از این نظر تفاوتی بین تیمارهای

آزمایشی وجود نداشت. درصد تلقیح مصنوعی در کلیه دسته‌های گله‌های گاو شیری مورد مطالعه بیش از ۹۹ درصد بود و تفاوت معنی داری از این نظر بین آنها وجود نداشت. از نظر میانگین سن در اولین زایش بین تیمارهای مختلف آزمایشی تفاوت معنی داری وجود داشت و میانگین سن در اولین زایش در تیمار ۵ به طور معنی داری کمتر از سایر تیمارهای مورد مطالعه بود. از نظر بیماری سقط بین گروه‌های مختلف ظرفیتی مورد بررسی در این مطالعه تفاوت معنی داری وجود داشت. به طوری که کمترین درصد سقط در تیمار ۱ و بیشترین میزان بروز آن در تیمار ۳ و ۵ بود. اگرچه از نظر وزن از شیرگیری گوساله‌های ماده بین تیمارهای مختلف تفاوت معنی داری وجود نداشت، ولی تفاوت بین تیمارها از نظر وزن از شیرگیری گوساله‌های نر تفاوت معنی دار بود. به طوری که بیشترین وزن از شیرگیری در تیمار ۱ و ۲ و کمترین وزن از شیرگیری در تیمار ۳ وجود داشت. اگرچه در دسته گاوهای پرتولید تفاوت بین تفاوت بین تیمار ۱ و ۵ از نظر فضای آخور معنی دار بود ولی تفاوت معنی داری بین دسته‌های مختلف از نظر میانگین فضای آخور در گاو تازه‌زا وجود نداشت. با افزایش ظرفیت واحدهای گاوداری دفعات خوراکدهی در تمام دستجات گاوهای شیرده به طور معنی داری افزایش یافت. با افزایش ظرفیت گاوداری‌ها دفعات آنالیز اقلام خوراکی به صورت معنی دار افزایش یافت. از نظر مدت زمان تنش گرمایی بین گله‌های مورد بررسی تفاوت معنی داری وجود نداشت و میانگین آن در گله‌های مورد مطالعه در استان قزوین ۳/۱۵ ماه بود. از نظر سرانه بخش مسقف و غیرمسقف در جایگاه باز در دسته‌های گاوهای شیرده تفاوت معنی داری وجود نداشت. در سیستم فری استال نیز بین دسته‌های مختلف ظرفیتی تفاوت معنی داری وجود نداشت. از نظر ماشین آلات با افزایش ظرفیت واحدهای گاوداری به صورت معنی دار به تعداد ماشین آلات افزوده می‌شد. گاوداری‌های با ظرفیت بالاتر نسبت به گاوداری‌های با ظرفیت پائین به طور معنی - داری تعداد دفعات بیشتری در طول سال شعله‌دهی داشتند از نظر حذف با افزایش ظرفیت گاوداری‌های مورد مطالعه شکم زایش کاهش یافت به طوری که تفاوت بین تیمار ۴ و ۱ معنی دار بود. میانگین سن گاوهای حذفی در گله‌های مورد مطالعه در استان قزوین $1/49 \pm 5/70$ سال بود و از این نظر بین تیمارهای مختلف تفاوت معنی داری وجود نداشت. از نظر درصد حذف گاوهای مولد شیرده و خشک بین تیمارهای مختلف تفاوت معنی داری وجود نداشت. از نظر میزان بروز ورم پستان بالینی، لنگش و عدم باروری در گاوداری‌های مورد مطالعه تفاوتی بین تیمارها تفاوت معنی داری مشاهده نگردید مهمترین بیماری مسبب حذف در گله‌های مورد بررسی عدم باروری بود. نتایج حاصل از این مطالعه نشان داد بر خلاف تولید و ترکیبات شیر فراسنجه‌های تولیدمثلی با افزایش ظرفیت گاوداری‌ها با افت و بیماری‌های تولیدمثلی و میزان حذف با افزایش همراه بودند و بیشترین بهره‌وری از ماشین‌آلات و رعایت بهداشت در دسته‌های ظرفیتی بالا دیده شد.

کلمات کلیدی: گله گاو شیری، قزوین، مدیریت، تولیدمثلی